

מעמדם ותדמיתם של בני פיג'ומו בעיני המושבה הצרפתית בחלב מאת : ירון הראל

חלק שני

* מינויו לקונסול אוסטריה הגביר את טינתם של הצרפתים כלפיו. כל עוד שר שלום בין צרפת ואוסטריה, היו היחסים בין הקונסולרית שלחן תלויים על פי רוב ביחסים הבינאישיים שנוקמו בין העומדים בראשן. אולם המאבקים בין המעצמות באירופה, שהלכו והחריפו לאחר שלום קיצ'יק קינג'רה, שנחתם בין רוסיה לאימפריה העותמנית ב־1774, נתנו אותותיהם גם בזירה המקומית. הסכם שלום זה יצר את הבעיה המורחית: מעצמות אירופה חששו כי בעקבות הסכם תחפורר האימפריה העותמנית וכי רוסיה חיבנה מחורבנה. חשש זה הביא לתמיכה של בריטניה וצרפת באימפריה השוקעת, ואילו רוסיה ואוסטריה הוסיפו לנסות ולספח חלקים ממנה. אולם צרפת ראתה את עצמה מחויבת לשתי מסורות, שלא אחת עמדו בסתירה זו לזו: קשריה ובריתה ארוכה הימים עם האימפריה העותמנית נגד הקיסרות ההבסבורגית מתד ג'יטא, ותפקידה כמגינה זה דורות של הכנסייה הקתולית במזרח, מאידך גיטא. במלחמה שפרצה ב־1787 לחמה אוסטריה לצדה של רוסיה נגד האימפריה, והיחסים הדיפלומטיים בין שתי המעצמות נוחקו ב־9 בפברואר 1788. היתה זו הפעם שבה נאלץ רפאל פיג'ומו להגן על האינטרסים של המדינה שייצג בעת שזו לחמה נגד האימפריה שבתחומיה חי ופעל, ואילו הקונסול הצרפתי תמך באימפריה נגד אוסטריה. כישרונותיו של רפאל פיג'ומו וקשרי הידידות האישיים שקשר עם מוצל וילאית (מתוח) חלב אפשרו לו להוסיף ולשמור על מעמד הקונסוליה בחלב הערין שנוצר. מצב זה נמשך כארבע שנים, עד שאוסטריה ניתקה את קשריה עם רוסיה וחתמה ב־4 באוגוסט 1791 על הסכם שלום נפרד — שלום טיסטובה — עם האימפריה העותמנית. בעד תפקודו בעת המלחמה זכה רפאל פיג'ומו לשבחים ולאישור מחודש של מינויו.³³

לידידות עקיפה זו בין אוסטריה לצרפת נודעה השפעה מסוימת גם על היחסים בין שתי הקונסולריות בחלב. ככל שנשעו יחסי אוסטריה-צרפת מתוחים יותר וככל שהעימות ביניהן הפך ישר יותר, כך החריפו יחסי בית דה פיג'ומו והמושבה הצרפתית בעיר. לשיאה הגיעה היריבות בתחום תחפוט מסעי הכיבוש של נפוליאון. כשהקימו אוסטריה, רוסיה ושכניה בשנת 1805 קואליציה נגד נפוליאון האשים הממנה על קשרי המסחר של צרפת בחלב את בני דה פיג'ומו כי הם ממחרים להפיק כל ידיעה חדשה שיש בה כדי להשחית את פניהם של הצרפתים במקום לפגוע בהם.³⁴ הכיבושים וסיפוחי שטחים שונים על ידי המדינות הלוחמות באירופה גרמו בחלב למאבק בין הקונסולריות הצרפתית לאוסטרית על מתן חסות לסוחרים בעקבותי הכיבוש של נפוליאון. למשל, ב־1806 כאשר נוציה הועברה, בעקבות שלום פרסבורג, לשליטתו של נפוליאון, עברו שלושה בתי מסחר יהודיים בחלב שמוצאם מונציה מחסות פרוסית לחסות צרפתית. למרות מאמציו וניסיונות השכנוע של הקונסול הפרוסי, רפאל דה פיג'ומו, שכללו בין השאר הבטחה להעניק להם את חסותו ללא הגבלת זמן, לא שעו לו אמיליו קרובי משפתחו מבית אלטראס, שעברו

עין בהרחבה Le Calloch (above, note 3), p. 140. כפי הנראה משימו הרגשתי של רפאל פיג'ומו לאחר גמר המלחמה, ממשכה עוד כמה חודשים, היתה אירוחם של השכנים האוסטרים והכלכלה על דל החוחרום לארצם. כך באים חברים ליד ביטוי בשתי הרכ גבראיל אשכנזי, חלק שני, ירושלים תשמ"ז, עמ' 176. סימן בה: 'שאלו שאלו (האיש אשר) בארץ [אם צוה] הוא יתו השו והספר חתכם השלם הרוח המצוינו מצי (מינוי גיליכי — תואר כבוד טורקי) קנצור ירה [קתמול ירום הרוח] מה לעשות בענין השבויים אשר שלח האנגלי (השגריר בקונסטנטינופול) לקבצם מבין הגויים אשר נפוצו שם בעת שהיתה מלחמה בין מלך הנמסי [אוסטריה] למלך העותמלי [עותמנין] וזו עתה שנעשה שלום בעולם שלח לקבצם על ידי איש אחד משירי המלך ויהיו נקבצים בבית הקנצור. והקנצור היוו [ה] יחיהו וישמרוהו איהו נוטה ואמן וסנו למלך הנמסי וכל זוכי המלך נעשים על ידו ובע"כ [ובעל כרחוק] צריך לקיים את דבריו. וזו עתה היה דבר המלך שיתקבצו אלו השבויים בביתו של הקנצור ואיהו יפקח על עיניהם ככל מה שיצטרכו במאכל ובמשקה ובכסות נקיה.'

34 AE, CCC, Alep, vol. 23, Corancez, Alep, le 2 Fructidor, an 13

* הכוונה לאדמו"ן סילברה (ראה חלק ראשון)

ילדים אלוסטרליים: אברהם-מימין, ירחים